

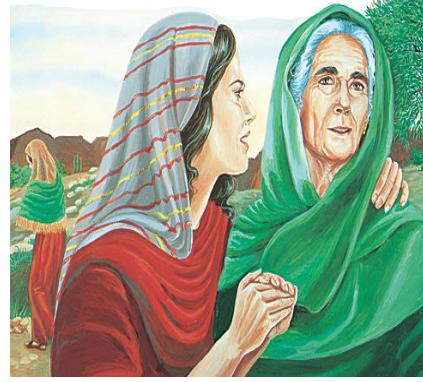
ממגילת רות ועד לשבור את הקרח - סיפור של חברות אמיצה בין נשים

חג השבועות

מערך שיעור לבית הספר היסודי

אנה: "תסלחי לי, אני טיפסתי על ההר הצפוני, שרדתי לב קפוא והצלתי אותך מהאקס שלי, וכל זה בלי כוחות, אז את יודעת - אני באה!" (לשבור את הקרח 2)

רות: "כי המוות יפריד ביני ובינך" (א', יז)
"כי אל אשר תלכי אלך, ובאשר תליני אלין עמך עמי, ואלוהיך אלוהי"
(מגילת רות פרק א', ט"ז)

רקע

מגילת רות היא אחת מחמש המגילות בתנ"ך, ונהוג לקרוא אותה בחג השבועות. המגילה היא יצירה ייחודית בספרות המקראית שמעמידה במרכז הסיפור שתי נשים חזקות ועצמאיות, רות ונעמי, ואת מערכת היחסים המיוחדת והסולידרית ביניהן. בשיעור זה, לקראת חג השבועות, בחרנו להרכיב משקפיים מגדריים ולבחון את מאפייני החברות הנשית האמיצה. נשווה את החברות הנשית בין רות ונעמי לקשר בין שתי גיבורות דיסני פופולריות של הסרט 'לשבור את הקרח' (פרוזן), אלזה ואנה. נבחן בכיתה את מאפייני האחוה הנשית המדגישה ערכים של חברות, הצלחה מבוססת שיתוף פעולה, תמיכה ונאמנות, בשונה מהתפיסה הרווחת על יריבות בין נשים בסיפורים אחרים במקרא ובתרבות הפופולרית. נתבונן על האופן בו החברות האמיצה מאפשרת לגיבורות הסיפורים להתגבר על קשיים ולהצליח. נדגיש את הכוח הטמון בחברות ומנהיגות של נשים המבוססת על יוזמה, הדדיות ורגישות.

מהלך השיעור

חלק א': פתיחה

1. נשאל את הכיתה אילו קשרים בין בנות/נשים אנחנו מכירים מסיפורי המקרא שלמדנו ומהאגדות? מה מאפיין אותם? (קשר חיובי, תחרות, קנאה, עזרה הדדית, נקמה, אהבה ועוד).
2. נכתוב על הלוח את המאפיינים העולים מהשיתוף בכיתה.
3. נתייחס בקצרה לתפיסות סטריאוטיפיות מגדריות רווחות אודות קשרים בין נשים במקרא ובאגדות.

למורה:

לאורך ההיסטוריה וברוב סיפורי המקרא מערכות יחסים בין נשים (ובנות) מוצגים כיחסים של יריבות, מלאי תככים תחרות וקנאה (במקרא - שרה והגר, לאה ורחל, אסתר ווּשְׁתִי ובסיפורי דיסני - סינדרלה ואחיותיה, בת הים הקטנה והמכשפה, שלגיה והאם החורגת ועוד), ובכך מנציחים סטריאוטיפים מגדריים. דרך סיפורן של רות ונעמי במגילת שבועות, ואנה ואלזה, גיבורות דיסני, נרצה להציג מערכת יחסים אחרת, חיובית ומעצימה בין נשים המבוססת על סולידריות ואהבה. מערכות יחסים כאלה כמובן מתקיימות גם במציאות, בניגוד לסטריאוטיפים המגדריים.

חלק ב': עבודה בקבוצות קטנות

בחלק הזה של השיעור נעבוד בקבוצות. כל קבוצה תקבל את [תקצירי הסיפורים](#) (לחצו על הקישור): מגילת רות ועלילת הסרט 'לשבור את הקרח'.

הקבוצות יענו על השאלות הבאות:

1. **מה גרם לגיבורות לדבוק זו בזו? מה הן קבלו מזה?**

למורה:

מגילת רות: בתקופה המקראית הגבר היה המפרנס היחיד, הוא דאג לאוכל וקורת גג למשפחתו. הסיכוי של אישה לשרוד לבדה היה נמוך מאוד, ומעמדה של אלמנה היה בשוליים החברתיים הנמוכים ביותר. התמיכה ההדדית בין שתי האלמנו, רות ונעמי, למעשה מצילה אותן ומספקת להן קורת גג ומזון. מגילת רות מסתיימת בהצלחה גדולה כאשר רות מתחתנת מחדש עם בועז המכובד ובכך למעשה מתחילה את שושלת דוד המלך. בכך, המקרא מעביר לנו מסר המעודד חברות, נאמנות ואהבה הדדית המביאה טוב רווחה וטוב לשני הצדדים.

לשבור את הקרח: אם אלזה הייתה נשאר לבד בארמון הקרח, היא לא הייתה לומדת לשלוט בכוחות שלה, וסביר להניח ששתי הגיבורות לא היו שורדות כי הממלכה הייתה נשאר קפואה.

בנוסף, אנה ואלזה לא היו מגיעות להבנה עד כמה הן אוהבות אחת את השניה ומתאחדות שוב כמשפחה. אחד המסרים של הסרט הוא שאהבת אמת שבכוחה להציל, קיימת גם בין חברות, ובין אחיות, לא רק בין בני זוג גבר ואישה (או נסיך ונסיכה).

2. תארו את מערכת היחסים בין הגיבורות (בשני הסיפורים)? מה טוב בה?

מגילת רות: מערכת היחסים בין רות לנעמי מאופיינת בתמיכה הדדית, דאגה האחת כלפי השניה, חמלה ונאמנות. הקשר ביניהן והעובדה שנשארו ביחד אחרי הטרגדיה שפקדה אותן, הצילה אותן וגרמה להן להצליח. בימי המקרא, אין זה מובן מאליו שכלה תישאר עם חמותה ותדאג לה על אחת כמה וכמה כאשר הן לא בנות אותן העם (ישראל/מואב).

לשבור את הקרח: מערכת היחסים בין אלזה לאנה מאופיינת באהבה ודאגה האחת כלפי השניה, חמלה ונאמנות. הקשר ביניהן (והעובדה שנשארו יחד למרות הטרגדיות שפקדו אותן), הציל אותן ולמעשה הבטיח את המשכיות של ממלכת ארנדל. אין זה מובן מאליו שאחות תישאר עם אחותה למרות כעס אדיר והרחקה שלה. אנה נשארת עם אלזה אחותה למרות כל הפגיעות שהיא סופגת. היא נשארת נאמנה ולבסוף זה משתלם. כך אנו לומדים מהו כוחה של אהבת אמת, חברות עמוקה ונאמנות. הממלכה חוזרת לחיים ושמחה.

חלק ג': דיון במליאה

בסיום העבודה בקבוצות, נתכנס לדיון מסכם במליאה. נדון במאפייני החברות הנשיות כפי שהיא עולה משני הסיפורים. נדגיש את המיוחד במערכות היחסים אליהן נחשפו התלמידים והתלמידות בסיפורים.

נשאל:

- מה הם הערכים המאפיינים את החברות בין גיבורות הסיפורים, רות ונעמי ואלזה ואנה?

למורה:

נאמנות: רות נשארת עם נעמי, חמותה, "באשר היא תלך", עוזבת את מולדתה ויוצאת איתה למסע לכנען למרות קשיים וסכנות בדרך ועתיד לא ידוע. אנה נשארת עם אחותה אלזה למרות הכעס וההרחקה שלה ויוצאת למסע אחריה למרות הסכנות.

אמון: יש לגיבורות אמון זו בזו, הן מגלות שהן יכולות לסמוך אחת על השנייה.

תמיכה: הגיבורות, בשני הסיפורים, שומרות אחרת על השניה ועוזרות זו לזו להתמודד עם הקשיים והטרגדיות שפוקדות אותן. נעמי מסייעת לרות לבנות חיים חדשים ולהבטיח את עתידה ורות עוזרת לנעמי להרגיש שייכת שוב, אחרי שהיא נישאת לבועז. בדומה, אנה ממשיכה לתמוך באלזה לאורך כל העלילה. גם כאשר היא פוגעת בה אנושות, אנה נשארת לתמוך בה ולהציל אותה.

חמלה: רות ונעמי מלאות חמלה זו לזו בתוך המשבר ששתיהן חוות על מות הבן/הבעל. אנה מפגינה חמלה כאשר היא מכילה את הכעסים והפגיעה מצד אחותה. היא מודעת למצוקה ואינה מוותרת על הקשר ביניהן. גם אלזה לבסוף מתמלאת חמלה וצער וזוכר ממיסה את ליבה הקפוא של אנה ומצילה את אחותה.

● כיצד ערכים אלה מסייעים להן להתמודד עם אתגרי המציאות?

למורה: בשני הסיפורים הסולידריות וערכי החברות האמיצה הובילו את הנשים להצלה והצלחה הדדית. לולא היו נשארות האחת עם השניה, למרות הקשיים והתלאות, סביר להניח שלא היו שורדות. זאת ועוד - שני הסיפורים נגמרים בהצלחה ושמחה גדולה. המסרים העולים משני הסיפורים הם מסרים של הערכה לחברות ודבקות אשר יש בצידן סוף טוב ושמח.

מגילת רות מעבירה מסר ייחודי של גבורה נשית וקשר אמיץ בין נשים במקרא, טקסט שלרוב מביא את סיפורי גבורתם של גברים, כאשר נשים והקשר ביניהן ממלאות תפקיד שולי או שלילי בסיפור המאיר גבורה גברית.

לשבור את הקרח מביא מסר חדשני מבית דיסני והאגדות, בהם לרוב הנסיך ממלא את תפקיד הגיבור והמציל באהבתו. כאן עומד במרכז הסיפור קשר בין שתי נשים ואהבת אמת בין אחיות שמובילה בסופו של הסיפור להצלה (למרות שיש גיבור גבר).

● מה אתם חושבים על החברות בין הגיבורות בסיפורים?

למורה: זה המקום לתת לכיתה להביע באופן פתוח דעות ומחשבות ביחס לכוח של חברות בין נשים שהיא חומלת, הדדית ותומכת (שיכולה להתקיים גם בין בנות וגם בין בנים).

דגשים כלליים למורה

★ בהסתכלות על טקסטים שנכתבו בעבר נדגיש כי הרצון הוא גם לשמור על המסורת החשובה והמוכרת לנו, וגם לבחון אותה בביקורתיות ולחתור להוגנות מגדרית.

★ העיסוק במגדר עשוי לעורר התנגדויות. חשוב בדיונים אלה להעביר מסר לתלמידים ולתלמידות כי אין רק תשובה אחת נכונה. המטרה שלנו אינה לשכנע בעמדה זו או אחרת, אלא לעודד הסתכלות

ושאלת שאלות על העולם במשקפיים מגדריים. כדאי להתייחס להתנגדויות כאל חלק מהדין והשיח הפורה בכיתה.

★ חשוב לעודד השתתפות מרובה של בנים ובנות, לתת מקום למגוון קולות ועמדות ביחס לסוגיה העומדת במרכז השיעור ובמיוחד לשים לב שקולן של התלמידות נשמע.

להרחבה וקריאה נוספת

[ברית נשים במקרא](#) מאת פנינה גלפז-פלר

[רות המואביה במגזין](#) "הספרנים" של הספרייה הלאומית

[מאמר על סיפור המגילה, הרקע שלו והקשר לשבועות](#) מאת מתיה קם (מט"ח)

[מאמר על דמות נשית חדשה בפרוזה 2](#) מאת יעל שוב (טייםאאוט)

ממגילת רות ועד לשבור את הקרח - סיפור של חברות אמיצה בין נשים

מגילת רות - תקציר העלילה

המגילה מספרת על שתי נשים: נעמי ורות, אשר עוברות יחד מסע קשה ומרגש עם סוף טוב. הסיפור מתחיל בזמן שיש רעב גדול בארץ כנען, בעקבותיו אלימלך, נעמי ושני הבנים שלהם - מחלון וכליון עוברים לגור בשדה מואב. במואב, אלימלך, אבי המשפחה, מת, ושני הבנים מתחתנים עם נשים מואביות - רות וערפה. אחרי עשר שנים גם מחלון וכליון מתים, ונעמי נשארת לבדה עם רות וערפה. אחרי שנעמי שומעת שהרעב בארץ כנען נגמר, היא מחליטה לשוב למולדתה, שם יש לה סיכוי לחיים טובים יותר כאלמנה שאין לה בן זוג או בנים שיתמכו בה.

נעמי מעודדת את הכלות שלה, רות וערפה להישאר במולדת המוכרת שלהן, מואב, ולהמשיך בחייהן בלעדיה, למרות שיהיה לה יותר קשה בלעדיהן, כי היא לא רוצה שיעברו למקום חדש וזה ערפה מקשיבה לבקשתה של נעמי ונשארת עם משפחתה במואב. רות לא רוצה להשאיר את נעמי לבדה והיא מצטרפת אליה, ואומרת: "עמך עמי ואלוהיך אלוהי".

בכנען נעמי ורות דואגות אחת לשניה, ואוספות שיבולים שבימים ההם נהוג היה להשאיר לעניים בשולי השדות. נעמי שולחת אותה לאסוף שיבולים בשדהו של אחד מקרובי משפחתה - בועז, מעשירי בית לחם. בועז, מכיר ברות, דואג לה ומתחנן איתה.

הנישואים של רות המואביה ובועז, הם סיפור מקראי יוצא דופן על אישה שאינה יהודיה במקור, אבל ממנה צומחת משפחת מלוכה יהודית מכובדת. גם לאחר נישואיהם רות ונעמי לא נפרדו, בזכות האחוה האמיצה בין שתי הנשים הן ניצלו ברמה האישית, והובילו במעשה של נאמנות נשית מיוחדת לתחילתה של שושלת מפוארת.

ענו על השאלות:

1. מה גרם לגיבורות לדבוק זו בזו? מה היה להן להרוויח?
2. תארו את מערכת היחסים בין נעמי לרות? מה טוב בה?

[קישור לסרטון המספר את תקציר עלילת המגילה](#)

לשבור את הקרח - תקציר עלילת הסרט

עלילת הסרט עוקבת אחר סיפורן של שתי אחיות נסיכות בממלכת ארנדל. אלזה הבכורה, שנולדה עם כוחות קסם המאפשרים לה ליצור קרח ושלג ואנה הצעירה, נטולת כוחות קסם אולם אמיצה, עקשנית ונחושה.

בעקבות משחק בשלג שיוצא משליטה, כוחותיה של אלזה גורמים לפגיעה של אנה אחותה. הוריהן מפרידים ביניהן וסוגרים אותן בטירה, מנותקות זו מזו, עד שאלזה תלמד לשלוט בכוחותיה. אלזה אכולת האשמה זוכרת את האזהרה של זקן הטרוולים, שכוחותיה יתעצמו עם השנים וחוששת שאם לא תלמד לשלוט בכוחותיה, היא עלולה לפגוע שוב באנה.

לאחר מות ההורים, נותרו אנה ואלזה לבדן בממלכה. במסיבת ההכתרה של אלזה, אנה מתארסת לנסיך נוכל בשם הנס. בעקבות כך מתפתחת בין האחיות מריבה ובה אנה מאשימה את אלזה שהיא מרחיקה אנשים ולא יודעת מהי אהבת אמת, מבלי לדעת שאלזה ויתרה על דברים רבים בשביל להגן על אנה.

אלזה בורחת מארנדל להרי הצפון, ובדרכה מקפיאה את הממלכה והופכת את הקיץ לחורף תמידי. היא מטפסת אל ההר הצפוני, שם היא בונה לעצמה ארמון מקרח. אנה יוצאת למסע כדי להחזיר את אלזה אחותה האהובה ולהציל את הממלכה, להציל את אלזה ואת היחסים ביניהן.

לאחר תלאות מצליחה אנה להגיע אל אחותה לארמון הקרח. אלזה שמחה לראות אותה אך כאשר אנה מתקרבת היא מפחדת לפגוע בה שוב ודורשת מאנה המופתעת לעזוב. אנה מתחננת שאלזה תחזור איתה הביתה. אך אלזה מסבירה שחשוב שהיא תישאר לבד, כדי לא לסכן את אנה ואחרים. אנה מגלה לה שארנדל מצויה בחורף תמידי ואלזה ההמומה והמפוחדת מאבדת שליטה על כוחותיה, ובטעות פוגעת באנה ומקפיאה את ליבה. אנה הפצועה ממשיכה לסרב לעזוב את הארמון ללא אחותה. כריסטוף (שותפה למסע של אנה) הולך שוב למכשף פאבי המנחה אותו שרק אהבת אמת תפשיר לב קפוא - אנה מבקשת מהנס (ארוסה) לנשק אותה ולהמיס את ליבה הקפוא, אך הוא חושף את מזימתו האמיתית להרוג את אלזה ולהפוך למלך. הנס מוצא את אלזה בדרכה לברוח שוב מארנדל, ומספר לה שהיא הקפיאה את לב אחותה והרגה אותה. אלזה המזועזעת מתמוטטת והסערה פוסקת.

גם מתוך חולשתה הגדולה, אנה מבחינה בהנס השולף את חרבו כדילפגוע באלזה, ונעמדת בין אלזה לבינו. ברגע זה, אנה הופכת לקרח, החרב קופאת ונשברת, ונוצר הדף שמעיף את הנס.

אלזה זועקת בצער, מחבקת את אנה ומתייפחת. לפתע לבה של אנה מפשר, ומיד לאחר מכן שב כל גופה ומתמלא לחיים. אנה הצילה את עצמה בכך שהקריבה את חייה מתוך אהבת אמת לאחותה שעשתה ויתורים רבים לאורך השנים כדי להגן על אחותה. שתיהן מבינות שרגש האהבה והאחוה ביניהן גרם להפשרת הקרח, להצלה של שתיהן וולהצלה של ממלכת ארנדל אליה חזר הקיץ.

ענו על השאלות:

1. מה גרם לגיבורות לדבוק זו בזו? מה היה להן להרוויח?
2. מה מאפיין את מערכת היחסים בין אנה ואלזה? מה טוב בה?

[קישור לסרטון \(באנגלית\) המתמצת את היחסים בין אנה ואלזה](#)